29ԸՆԹԱՑ ԱԷՆԷ Ն. 5002 1912 ՅՈՒԼԻՍ 25/7 ՕԹԱ. ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ 25 ԹԷՄՈՒԶ 1328 = 23 ՇԱՊԱՆ 1330

30 ԲԱՆԻՄ

ՄԷՋՄՈՒԱԻ ԱԽԲԱՐ

30 ԲԱՆԻՄ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
65 Grand'rue de Péra, Taxim, 65

Ապօնէ Ճիյարարը — Սեպտեմբերի 6 այլոնը

Իսթանպոլ իլի	Ղրուշ	60	35
Թաշրա իլի	»	85	45
Մեմալիքի հեմեպիյի իլի	Ֆրանգ	20	10

ՉԱՐՇԷՆՊՈՒՇ ՎԷ ՀՈՒՄԱ ԻՐԹԷՍԻ
ԿԻՒՆԷՐԻ ՆԷՇԻ ՕԼՈՒՆՈՒՐ
Իրանաբ իլի այրընա բազարլըգ օրունուր
Թապ իդիրմեհեն մեհեբիպ՝ իեուսք օրունմակ։

مجموعهٔ آخبار
بك اوغلی تقسه جاده‌سی نومرو ٦٥

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԴՐԵՑ

Գ. Յ. Ս.

Պու կիւնէրտէ, չէհրիմիզտէ, ճէմաաթմըզին տավայը միլլիսինէ մըլթէալլիգ օլարագ քիւչիւք, ֆագաթ զանէթ մուհիմ պիր էսէր թէէլիֆ վէ թաղ իտիրմիշ տիր։ Իչտու էսէրտէ, միւէլլիֆի, Սահմանադրականութիւնէն եսխոտ Մէշվէրէթ ուսուլինին, եալնըզ սիեասիեաթտա տէյիլ, Քրիստոստան էվվէլ ճէնտարը Ալլահ թարաֆընտան, Քրիստոսին վէ Առաքեալլարին զէմանընտա գապուլ վէ թաթպիգ օլունմըշ օլտուղունը, վէ պատէհու Տիկղերական ժողովլարտա վէ ազիզ Հայրապետէրին, Քահանայապետէրին գարար վէ թահրիրաթլարընտա, մէզքուր ուսուլին գապուլ իտիլմիշ, վէ չիմտիյէ գատար իճրա ալունմըշ իտուկինի պէհանտէն սոնրա, սէօզիւ, Բօմա իլէ ճէմաաթմըզ արասընտաքի միւնասէպաթա նագլ իլէ, սոն կիւնլէրէ գատար ճէրէեան իսէն ահվալատէն, ճէմաաթին հուզուգ վէ իմթիհազաթընտան վէ Թերզանին հարաքեաթընտան պահս իթմիշ պիր։

Մըսէլլիֆին, իչտու թարիխի վէ հուզուգի էսէրի թէէլիֆ իլէ թաղ իթտիրմէսինտէն սոլայը թէպրիք իսէրիզ։ Հէր հալսէ, բուհանի թարիխէ վէ ժալիմաթա վուգուֆը օլան պիր զաթ օլտուղը ըէվիշի հալտէն անլաշըլըեօր։ Պինաէն ալէյհ էսէրը մէզքուր պու ճիհէթէ չայանը դրաաթ վէ միւթալէա օլտուղընտան վէ պէյլքի չօգլարըն եէտինէ կէչմէմիշ օլտուղը խաթըրա կէլէպիլէճէկինտէն, բէյաէրրէյ զաղէթամըզա տէրճ իտէճէյիզ։

* * *

Վերնագրոյս վրայ խօսելու չձեռնարկած՝ հարկ է «Սահմանադրութիւն» բառին կազմութեան և իմաստին վրայ հարուանցի ակնարկ մ'ընծայել։ Սահմանադրութիւնը որ մեր մէջ այսօր Constitution բառին տեղ կը գործածուի, ոչ թէ անոր բառական թարգմանութիւնն է, այլ բարոյական իմաստն, որ կը նշանակէ «սահման դնել» այսինքն վերհսկողաց իշխանութեան, մինչդեռ Constitution պարզապէս «կազմակերպութիւն կամ վերակազմութիւն» իմաստը ունի։ Անգլիոյ խռովութենէն և Կարոլոս Ա. թագաւորին մահուան բեմը ելլալէն ետքը՝ Սահմանադրութիւնը ծագում առած է առաջին անգամ Բրիտանիոյ մէջ ժէ. դարուն առաջին կէսին, որ հետեւանք եղած է, Cromwellի պերճախօսութեանց և պատերազմական յաջողուածոց։ Դաղղիա 1789-ին առաջին եղաւ օրինակելու սահմանադրութիւնը։ Զոր ընդունեցան ապա Իտալիոյ փոքր թագաւորութիւններէն ոմանք և հետզհետէ բոլոր Եւրոպա և Ամերիկա, որոնց հետեւած են այսօր Նոյն իսկ ինչ ինչ Ասիական ազգեր։ Բայց այս Սահմանադրութիւնը երբեմն երկիրներու մէջ աւելի ընդարձակ է, և երբեմն սեղմ, որուն համար անոնց կառավարութիւններն ալ «կատարեալ կամ չափաւոր սահմանադրական» մակդիրով կ'որակուին։

Կրօնական իշխանութեան սահմանադրական օրէնսդրութիւնը քաղաքականէն չատ աւելի առաջ կը տեսնուի պատմութեան մէջ. կամ որ նոյն է կրօնի պաշտօնէից ժողովրդային ընտրութիւնը մինչեւ նախաքրիստոսեան ժամանակները կը վերամբառնայ։ Վասն զի Աստուածաշունչ մատեանին Թուոց գիրքին մէջ կը կարդանք. «Խօսեցաւ Տէր ընդ Մովսիսի և... ասէ.— Առ դու զԱհարոն և զեղբարս զորդիս նորա, և հան զնոսա ի Հովր լեառն յանդիման ամենայն ժողովրդեանն։ Եւ մերկացո՝ յԱհարոնէ զպատմուճան նորա և զգեցուցես Եղիազարու որդւոյ նորա»։ Գլ. Ի. 38։ Ս. Դրոց այս պարբերութիւնը՝ Ս. Կիպրիանոս Կարքեդոնի եպիսկոպոսը և Ափրիկէի նախագահը հետեւեալ կերպով կը մեկնէ. — Աստուած կը հրամայէ Մովսէսին՝ որ քահանայից ընտրութիւնը ժողովրդեան ներկայութեամբ կատարուի. ինչպէս նաեւ անոր ձեռնադրութիւնը։ Ըստ այնմ որ Ահարոն քահանայ մ'էր, և Եղիազար իր որդին անոր կը յաջորդէր բարձր լերան մը վրայ բոլոր ժողովրդեան առջեւ, ուր տեղի կ'ունենայ նաեւ քահանայական պատմուճանին տուչութիւնը։ —

Իսկ նոր Կտակարանին մէջ կը տեսնուի՝ ժողովրդոց կղերիկոսներուն և նամանաւանդ եպիսկոպոսաց ընտրութեան մասնակցելու իրաւունքը՝ իբր աստուածային և առաքելական հաստատութիւն։ Վասն զի Ղուկաս Աւետարանիչը, աշակերտ Յովհաննէս առաքելոյն և եկեղեցւոյ առաջին պատմիչը, որ առաքելոց գործերը գրած է, իր պատմութիւնն առաջին գլխուն երկրորդ պարբերութիւնը այսպէս ունի.

«Եւ յաւուրսն յայնոսիկ յարուցեալ Պետրոս ի մէջ եղբարցն՝ ասէ. և էր անդ բազմութիւն անուանց իբրեւ հարիւր և քսանից։ Արդ եղբարք՝ պարտ էր կատարել գրոյն, զոր յառաջագոյն ասաց Հոգին սուրբ ի բերանոյ Դաւթի՝ վասն Յուդայի, որ եղեւ առաջնորդ ունելեացն Յիսուսի զի ի թիւս մեր էր՝ ընդ մեզ, և հասեալ էր նմա վիճակ պաշտամանս այսորիկ։ Սա ստացաւ գեօղ ի վարձուց անիրաւութեան և ուռուցեալ հերձաւ ընդ մէջ՝ և հեղաւ ամենայն փոր նորա։ Եւ յայտնի եղեւ ամենեցուն՝ որ բնակեալ են յԵրուսաղէմ. մինչեւ կոչել գեղջն այնմիկ բարբառովն իւրեանց Ակեղդամայ, այսինքն է գեօղ արեան։ Զի գրեալ է ի գիրս Սաղմոսաց. եղիցի բնակ Յիւն նորա աւերակ, և մի ոք իլն որ բնակիցէ ի նմա, և զկարգ նորա առցէ այլ։ Արդ պարտ էր յարանցս յայսցանէ՝ եկելոցս ընդ մեզ յամենայն ժամանակի. յորում մուտ և ել առ մեզ Տէր Յիսուս, սկսեալ ի մկրտութենէն Յովհաննու մինչեւ յօրն՝ յորում վերացաւ ի մէնջ, վկայ, յարութեան նորա ընդ մեզ լինել միում ի սոցանէ։ Եւ կացուցին երկուս, զՅովսէփ՝ որում Բարսաբայն կոչէին, անուանեցաւն Յուստոս, և զՄատաթիա։ Եւ կացեալ յաղօթս՝ ասեն, դու Տէր սրտագէտ ամենայնի՝ յայտնեա՝ զմի ոք՝ զոր ընտրեցեր ի սոցանէ յերկոցունց, առնուլ զվիճակ պաշտամանս այսորիկ՝ և զառաքելութեան, յորմէ անկաւ Յուդաս գնալ ի տեղի իւր։ Եւ ետուն վիճակս նոցա, եւ եղանէր վիճակն Մատաթիայ, և համարեցաւ ընդ մեսասան առաքեալսն»։ Գկ. Ա. 15-26։

Այս պարբերութեան մէջ կը տեսնուի։

1. Պետրոսը կը խօսի։

2. Գործողն ինքն միայն չէ. չիսօսիր միայն առաքելոց, և ոչ ալ միայն կղերին, այլ 120 հոգւոյ միայնագամայն, անխտիր ամէն եղբարց և ժամանակին ամբողջ եկեղեցւոյն։

3. Ասոնց ամենուն անխտիր կը հարցընէ թէ զո՞վ կարգել պէտք է Յուդային տեղ։

4. Ամենքն ալ անխտիր կ'առաջարկեն երկու հոգի. մին էր Յովսէփը՝ զոր Բառնաբաս կը կոչէին և ապա Յուստոս անուանուեցաւ, իսկ միւսն էր Մատաթիան, և ամենքը միասին ասոնց քուէ կուտան։

Դարձեալ Գործք. Առաքելոցին վեցերորդ գլխին սկիզբէն սկսելով՝ հետեւեալը կը կարդանք.— «Եւ յաւուրսն յայնոսիկ ի բազմանալ աշակերտացն, եղեւ տրրտունջ Յունաց առ Հեբրայեցիսն. զի արհամարհեալ լինէին ի պաշտամանն հանապազորդ այրիք նոցա։ Կոչեցին երկոտասանքն զբազմութիւն աշակերտացն՝ և ասեն, ոչ է հաճոյ մեզ թողուլ զբանն Աստուծոյ՝ և պաշտել զսեղանս։ Ընտրեցէք եղբարք՝ վկայեալս ի ձէնջ արս եօթն լիս հոգւով սրբով և իմաստութեամբ, զորս կացուցուք ի վերայ պիտոյիցս այսոցիկ, և մեք աղօթից և պաշտաման և բանին հպատակ լիցուք։ Եւ հաճոյ թուեցաւ բանն առաջի ամենայն բազմութեանն, և ընտրէին զՍտեփանոս, այր լի հաւատովք և հոգւով սրբով, և զՓիլիպպոս և զՊրոքորոն և զՆիկանովրա և զՏիմովնա և զՊարմենա, և զՆիկոդայոս զեկն անտիոքացի։ Զորս կացուցին առաջի Առաքելոցն, և աղօթս արարեալ՝ եդին ի վերայ նոցա ձեռս»։ Գկ. Զ. 1-6։

Այս պարբերութենէն ալ կ'երեւի սարկաւագաց, Եկեղեցւոյ ստորադրեալ պաշտօնէից հաստատութեան պատմութիւնը, ուսկից պայծառափայլ կը ցոլանայ.

1. Ոչ միայն եպիսկոպոսաց՝ այլ նաեւ սարկաւագաց ընտրութեան մէջ՝ ոչ Պետրոսը և ոչ ալ միւս առաքեալները մինակ չեն գործեր։

2. Կը կոչեն հաւատացելոց բազմութիւնը, բազմութիւն մը որ չի կրնար Առաքելոցմէ կազմուած ըլլալ, վասնզի անոնք ժողովը գումարող եկեղեցական պաշտօնեաներն էին, որոնմէ չէր այն տակաւին ձեւացած. հետեւաբար այդ բազմութիւնը կազմողները սոսկական մարդիկներ էին։

3. Այս սոսկական մարդիկներուն՝ Առաքեալները կը հաղորդեն իրենց մտադրութիւնը սարկաւագներ կարգելու նորածագ Եկեղեցւոյն պիտոյից համար։

4. Սարկաւագութեան բարձրացնելու անձանց ընտրութիւնը Առաքեալները կը թողուն սոսկական մարդիկներէ կազմեալ հաւատացելոց բազմութեան։

5. Ժողովրդեան բազմութիւնը կ'ընդունի Առաքելոց խօսքը, և իւր ծոցէն կ'ընտրէ ապագայ եօթը սարկաւագները և առաքելոց կ'ընծայէ։

6. Առաքեալները կը հաստատեն այս ընծայեալները և անոնց կարգ կուտան աղօթելով և ձեռք դնելով անոնց վրայ։

Հին և նոր կտակարաններէն Եկեղեցւոյ պաշտօնէից ընտրութեան մէջ ժողովրդեան մասնակցութիւնը յառաջ բերկէ ետքը՝ գանք հիմայ նկատի առնել Ս. Հարց վկայութիւնները։

Կղեմէս պապը սրբութեամբ կը ծաղկէր Եկեղեցւոյ մէջ յամին 93 մինչ Յովհաննէս Առաքեալը տակաւին կ'ապրէր։ Ոմանք փոխան Ս. Ղինոսի՝ Պետրոս Առաքելոյն յաջորդ կը կարծեն զինքը, որ այլ և այլ մատենագիրներէն, ըստ Տէրտուղիանոսի հակառակ Մարկիոնի կարծեաց, «Մեծ և հաճելի ժողովրդեան» կոչուած է։ Արդ տեսնանք այժմ թէ ինչ կ'ըսէ Ս. Կղեմէս, այս մեծ անձը իր թիւ 44 Կորնթացւոց ուղղած նամակաւ՝ ժողովրդեան իրաւանց նկատմամբ կղերիկոսներուն ընտրութեանց մէջ։

Առաքեալները Քրիստոսի զօրութեամբ նախագահ գտնուելով՝ որ Եպիսկոպոսաց անուանումին վրայ յապագային կրնայ ինդիր ծագիլ, այս պատճառաւ ժողովուրդէն լիագոյն ծանօթութիւն առնելով եպիսկոպոսներ կարգեցին, և ապա անոնց յաջորդութեան կանոնները աւանդեցին, որպէսզի երբ իրենք վախճանին՝ իրենց պաշտօնները ուրիշ փորձուած անձինքներու կարենան տրուիլ։ Ուստի նախ իրենցմէ կարգուած եպիսկոպոսները և ապա ժողովրդենէ ընտրուածները, և ընդհանուր Եկեղեցիին հաստատուածները մնայն կրնան կառավարել երկար ժամանակ Քրիստոսի անմեղ փարախը խոնարհութեամբ և հանդարտութեամբ։

Այս ամէնը սուրբի մը խօսքերն են, մարտիրոսի մը, առաքելոց ժամանակիցի մը, անոնց աշակերտին և քահանայապետի մը, և թերեւս Պետրոսի ալ անմիջականն յաջորդին։

Ս. Կիպրիանոս կ'ըսէ որ առաքեալները հետեւած են այս կանոնին ոչ միայն Եպիսկոպոսաց ձեռնադրութեան համար, այլ նաեւ սարկաւագաց։ Եւ ասոր համար մեծ հոգածութեամբ կը կոչէին ժողովուրդը, որպէսզի անարժան մը չտայ Եկեղեցւոյ պաշտօնէից մէջ։

Կը յաւելու նաեւ նոյն Ս. Հայրը և մատիրոսը որ աստուածային վարդապետութենէ և առաքելական կիրառութենէն պարտաւոր եմք պահել զգուշութեամբ այն ամենը որ մեր մէջ տեղի ունի, այսինքն եպիսկոպոսի մը ընտրութիւնը ըստ կանոնի կատարելու համար՝ նոյն գաւառին մերձակայ եպիսկոպոսները համաձայնելով ժողովրդեան հետ՝ պարտին ձեռնադրել այս վերջնոյն առաջարկած անձը, որուն ընտրութիւնը կ'ըլլայ ընդհանրութեան առջեւ, որ լիուլի կը ճանչնայ անոր բարքն ու վարքը։ Իսկ հերձուածողաց մասին Կուռնելիոսին ուղղած իր 24րդ նամակին մէջ կ'ըսէ՝ թէ կղերին և ժողովրդեան համագումար ժողովէն ընտրեալ եպիսկոպոսին տեղ՝ ուրիշ մը ո՛եւ է կերպով չի կրնար ձեռնադրուիլ։ Կը յարէ նաեւ իր 5'րդ նամակին մէջ, ուղղեալ առ Անտոնիանոս, Ս. Կամիլիոս քահանայապետին նկատմամբ՝ թէ Կամիլիոս եպիսկոպոս եղաւ Աստուծոյ և Քրիստոսի կամօք, ամէն կղերիկոսաց ամբողջական վկայութեամբ, ժողովրդեան քուէով և հին վարդապետաց և բարի մարդիկներուն ժողովական վկայութեամբ։

(Շարունակելի)

ԻԽԹԱՐ ՎԷ ՐԷՃԱ

Թաշրա ապօնէլէրիմիզին ապօնէլիք պէտէլլէրինի վագթընտա կէօնտէրմէլէրինի խասսէթէն իխթար վէ ըէճա խտէրիզ։

ՊԻՐ ՆՈՒԹԳ

Մուշ միլլէթաշլարըմըզտան օլուպ, չէհրիմիզէ կէլմիշ օլան Պետրոս էֆ. Շահնազարեանընն ախիրէն Վարչական ժողովտա իրատ իթտիկինի ագտէմճէ զիքր իթմիշ օլտուղումուզ նութգընն սուրէթի տիր.

Հայ-Կաթողիկէ Կեդրոնական Վարչական Ժողովոյն,

Տեա՛ր,

Քամբաղդ հայրենիքի, մայր երկրի տանջուող զաւակներէն եմ որ հետս բերած խապրիկներ, խապրիկներ են այն ժողովրդեան, այն Հայ որդիներուն՝ որոնք իրենց որբ հայածուեցան. երկար տարիներ հալածուեցան երկրէ երկիր, աշխարհէ աշխարհ. անքուն հսկեցին գիշերներով լերան կողին, ձորին մէջ անձրեւի ու բուքի տակ. այն մրոտ յառքին ու պլպլացող սեւ ճրագին ներքեւ. ուր կը դրուեր Հայ պատանին արընթեխ անկողնոյ վրայ։ Ա՜հ չատ ցաւեր կրեցինք. մեր եղբայրները մորթուեցան, մեր քոյրերը բռնաբարուեցան, մեր նամուսը ուրիշին հրճուանք դարձաւ։ Մեր մօր յարգանքը բացին, սպանեցին զմեզ ճամբու վրայ, յարտին մէջ։ Մանկամարդին առին փեսան և նոր փեսային հարսը։ Մենք աշխատեցանք և ուրիշներ կերան, կերան ու չկշտացան։ Մեր ջուրերը կարմիր դարձան ու մեր արցունքը պաղ կարեց մեր նիհար երեսին ու ցից ոսկորին։ Ջանացին ջնջել մեր անունն, ու մենք տարինք ու համբերեցինք. — անտանելի՜ համբերութիւն։ Մուշ՝ դարձաւ Հայոց տանջարան. թշնամին հալածեց ու մենք դիմացանք, սպանեցին ու յարութիւն առինք, կեղեքեցին ու մենք անօթի ապրեցանք, աքսորեցին բայց չմոռցանք մեր տունը։ Ու վերջապէս ստեղծուած տանջանքներու թիւը լրացուցինք մինչեւ որ հասաւ Սահմանադրութիւնը։ Պիտի դար Սահմանադրութիւնը քայքայուած Հայ օճախը վերականգնելու. յուսացինք ու սպասեցինք. անցաւ սակայն չորս տարին ու դեռ յուսախարութեամբ կը խարխափինք այն բարիքը զոր կը յուսայինք անպայման։ Մեր հայրերուն, եղբայրներուն ու զաւակաց արիւնը պիտի բեղմնաւորէր մեր հողը, վարուցան և աշխատանքը։ Ընդհակառակը թոյլ տուէք որ ըսեմ այն ամենն ինչ որ տեսայ ու լսեցի, ու թողլով մեր դժբաղդ երկիրն կը թափառիմ Վսփորին քաղաքը ուրկէ սրտատրոպ բան մը կ'աղերսեմ։ Մերթ ալ կը տարուիմ ինքիրմէս տեսնալով աշխարհիս վրայ այնքան տարբերութիւնը կեղեքողին և կեղեքուողին, հարուստին ու աղքատին, տկարին ու զօրաւորին, գիտունին ու անգէտին միջեւ։ Ներկայ Սահմանադրութեամբ չարչարեալ Տարօն չբաւականացաւ, իր մէջէն կը վազեն երկու խոշոր գետեր, որոնք երբէք չեն նպաստեր արիւնշաղ Հայ հողին։ Խլուած, գողցուած, խարդախուած հողերը կը մնան ուրիշներուն ու Հայ երկրագործը պատաւ մը հացի կարօտ, կ'ստիպուի թողուլ իր տունն ու տեղը ու երթալ օտարութեան մէջ խեղճակրոյս փնտռելու այն բաղդը զոր ոչ ինք և ոչ իր հայրը կորսնցուցած էր։ Զկան գործաւորներ, որոնք բանւորներուն հայթայթեն այն ապրուստը, որուն կը կարօտին անոնց զաւակները։ Նախապաշարում, յաւելորդապաշտութիւն, ազդեցիկներու բռնութիւնը կապեր են Հայ գիւղացին, որովհետեւ չունի դպրոցներ որոնց յանձնէ իր ժանգն ու մուրը։

Կեդրոնացնելով խօսքս Մշոյ մեր Հայ-Կաթողիկէներուն վրայ, կը խնդրեմ Ձեր մանաւոր ուշադրութիւնը։ — Երեք հազար Հայ բնակիչներէ բաղկացած է Մշոյ Կաթողիկէութիւնը. ժողովուրդը երկրագործ է. սակայն դժբաղդաբար արարատեան կէսը գրաւուած է և հարկահաւաքութեան միջոցին ծախսուած թուրքերուն. ասոնցմէ մանաւանդ Առինչեցիներուն արտերու կէսը անցած է Մշոյ մի քանի թուրք աղաներուն ձեռքը, ամէն տարի սակ ապօրինի արարքներով և գնուածներն ալ չատ աժան։ Իսկ ինչ կ'ընեն հողազուրկներ՝ երբ անոնք արհեստ չունին, աշխատելու գործ չկայ և չեն կրնար առեւտուրով զբաղիլ. ի հարկէ ստիպուած են ի սէր իրենց մանրիկ երախաներուն և բոլոր ընտանիքին թողուլ ու գաղթել յուսահատ պարագաներու տակ։ Ներեցէ՛ք որ ըսեմ թէ մի ժամուան ճանապարհին առանց Ձեր արիւններու ընկերակցութեան չէք ըներ և նոյն իսկ մի խնձոր անդամ Ձեր բոլոր ընտանեաց հետ կ'ուտէք։ Այլ կրնաք ենթադրել անէն ու տեղէն վիս մնակ բաժնուելու դժուարութիւնը։ Արդեօք Դուք Վսեմ. Տեա՛ր, երբ պահ մը Ձեր յառաջ ներկայացնէք այն խեղճութիւնը՝ ուր կը գտնուի Մշեցի Հայ Կաթողիկէ գիւղացիութեան մեծ մասը, չկի՞տի յուզուիք իրրեւ Հայ արենակից։ Ո՞վ պէտք է մտածէ անոնց վրայ. թերեւ՞ն որ երբեք չխղճահարեցաւ. նման փափուկ և գործելու յարմար ժամանակի մը մէջ ազգը տակնուվրայութեան մատնել ջանալով փճացնել անոր նիւթական ու բարոյականը։ Թոփուչեան արդեօ՞ք որ Մուշ գալածին պէս վրէժխնդիր հոգւով մը սպառնացաւ Մխիթարեան Տեսուչ Հ. Հ. Անտոն Վ. Ջնտոյեանին որ պաշտօնանկ ընէ այն երիտասարդ դասատուներն որոնք յանձն առնելով միամիտ ժողովրդեան մը այնքան արհամարանքն ու նախատինքը զորս կը կրէին տեղւոյ վարդապետներու խրախուսանքով, կը տրքնէին համոզելու ժողովրդեան իրաւապաշտպանութիւնը։

(Շարունակելի)

ՊՈՒՀՐԱՆ

=+=

Պուհրանամիզ վէ թարիխի կիւնէր կէչիրիւորուզ։ Մէճլիսի մէպուսանէն միւզաքերաթը վէ եէկիմիկէրինի թէագիպ իտէն անվայը ֆէվգէլատէ՝ իշպու պուհրանը քէմալը տէհշէթի վէ թէֆէրրուաթրյա իրայէ իթմէքտէ օլուպ, ֆազլա միւթալէաթա մահէլ պրագմամըշ տրը։

***

Ճումա իրթէսի կիւնիւ Խալիլ պէյին թահթը րիւասէթինտէ ագա օլունան Մէճլիսի մէպուսանտա, վիւքէլատան հիշ պիրի հազրը պուլունմամըշ տրը։

Պու իֆթիմատա, կէչէնտէ վէֆաթ իտէն Ճարօնիա իմբէրաթօրընէն վէֆաթընտան տօլայը Ճարօնիա Մէճլիսի մէպուսանը րիւասէթինտէ պիր թաազիյէթ թէլէկրաֆը քէշիաէսի, վէ պունտա միւշարիւէյին, Ճարօնիատա Մէշրութիյէթին թէէսսիսի իչին վագը օլան խլամէթլերինին զիքր իտիլմէսի թէքլիֆի գապուլ օլունմըշ տրը։

Պիր հաֆթա էվվել Կիւմիւշխանէտէ վուգու պուլան սու թուղեանլարընտան միւթէզարրուր օլան էհալիյէ թէվզի օլունմագ իւզրէ 2000 լիրա թախսիսինէ տաիր Կիւմրուշխանէ մէպուսլարընէն վէրտիկի թագրիրին գուվվէյի իճրաիյէ հէվալէսի գարարլաշտըրըլմըշ տրը։

Պաէհու աթիտէքի թագրիր օգունմըշ տրը.

«Մէճլիսի մէպուսանը Օսմանի րիւասէթը ճէլիլէսինէ,

«Խէլասքեար զապիթան կրուբը նամը ալթընտա պիր թագրմ զապիթանլն նիզամնամէլէր վէ պէեաննամէլէր թէրթիպ վէ պունլարը մաթպուաթ իլէ նէշրէ գատար իճթիսար իյէսիքլէրի հալտէ, պու կիւնէ գատար հագգլարընտա պիր ժուամէլէյի գանունիէ իճրասը չէօյէ տուրսուն, պիլաքիս գապինէնին թէշէքքիւլիւ կէճէսի պու կրուբա մէնսուպիյէթլէրինէ տալա շիսպէ օլունմասան զապիթանլն՝ Նազըմ բաշա թարաֆընտան Պապը Ալիյէ ճելպ, վէ օրատա պունլարա թաամ վէրիլմիքտէն սօնրա, գարաղօլլարա թէվզի իտիլմէսի, վէ «Խէլասքեար զապիթան կրուբը» միրիյլէ Մէճլիսի մէպուսանը միլլէթի թէհտիտ վէ թահդիր եօլու վարագայը, բէյիսիմիզին խանէսինէ թէվտի իտէն զապիթ հագգընտա Մէճլիսի մէպուսան հուզուրընտա վէրիլէն թէէմինաթա բաղմէն, էլան պիր մուամէլէի գանունիէ իճրա օլունմամասը, վէ պիլաքիս պու պապտէ վազիֆէսինի իյֆա իտէնլէրին ազ վէ եա ազլինէ թէչէպիս իտիլմէսի, վէ էօթէտէն պէրի Մէճլիսի մէպուսանտա պուլունան գրթաի ասքէրիէնին, թալիմ վէ թէրպիյէսէն մահրում գալտըղը պէհանէսիյէ, Գանունը էսասիյէ մուխալիֆ օլարագ, Մէճլիսի մէպուսան րիւասէթինին մուվաֆագաթը ալընմագարզին թէպտիլինէ թէչէպիս, վէ տիկէր թարաֆտան բօլիս միւտիրը ումումիլիկի վէքիլէթինէ թայէին օլունան զապիթ թարաֆընտան պու մէճլիսէ կէօնտէրիլէն բօլիսլէր մարիֆէթիյլէ, «Խէլասքեար զապիթան կրուբրը» զապիթանընտան պիր թագրմլարընն՝ Մէճլիսի մէպուսան հէյէթը իտարէսինին մալիւմաթ վէ մուվաֆագաթը օլմազզընէն մէճլիս տախիլինէ ալընմալարը, վէ Մանասթրտան ֆիրար իթտիքտէն սօնրա տաղլարտա տէրտէսթ օլունուսլ, մահֆուզէն Սթամպուլա կէօնտէրիլէն զապիթանընն, զազէթալարլա վագը օլան թէքզիպէ բազմէն, էօթէտէ պէրիտէ, հաթթա Մէճլիսի մէպուսան տախիլինտէ կէզմէէրինէ միւսաատէ իտիմէսի՝ եա ճէպր վէ թազելիգ վէ եա իլթիզամ վէ հիմայէ թահթընտա ճէրէեան իթմիշ պիր թագրմ վէգայի միւէսսիֆէալէն օլմազլէ, պու ճիհէթլէրին հէման հարպիէ նէզարէթինտէն իսթիյզահընը թէքլիֆ իտէրիզ։

Սթամպոլ մէպուսը Հալաճեան, Սերգիչ մէպուսը Օտեան, Սիլոպ մէպուսը Հասան Ֆէհմի, Լազիստան մէպուսը Զիա, Էտիրնէ մէպուսը Թալեաթ, Մուսուլ մէպուսը Իպրահիմ, Բէրպէրա մէպուսը Նուրի, Զորում մէպուսը Մէհմէտ Մեհմիր։

21 Թէմուզ 328

Սէյլէր.— Դապո՛ւլ, գապո՛ւլ։

Սիւրէյա պէյ (Արնավուտ).— Պէօյլէ չէյլէր իլէ մէշղուլ օլմաեըն. զաեէթ թէհլիքէլի տիր։

Սէյլէր.— Խա՛յր, խա՛յր։

Սիւրէյա պէյ (Պէրաթ).— Սիզ պու հարէքէթլէրինիզլէ մէշղէքէթի ալթիւսթ իթմէնիզ. պու՝ հէմ կիւնահ, հէմ տէ այըպ տրը։ (Կիւրիւլթիւ)։

Հալաճեան էֆ.— Բէյիս պէյ, Սիւրէյա պէյ սեբեպ տրը տէտի, Նիզամնամէյի տախիլիյի իճրա իտին։

Սիւրէյա պէյ.— Իշթէ պէօյլէլիքլէ իշ չըգարալընը։

Կիւրիւլթիւ տէվամ իտէր. պու սրրատա Իթթիհատ մէպուսլարը Սիւրէյա պէյին իւզէրինէ գօշարլար. Էստ բաշա, Շահին պէյ, Միւֆիտ պէյ, Զէյն էլ Ապէտին պէյ տախի Արնավուտ արգատաշլարընն եարտըմընա եէթիշիրլեր։ Կիւրիւլթիւ չօղալը. հէր թարաֆտան սէյլէր իշիտիլիր, վէ բէյիս՝ մէճլիսի նիզամա տավէթ իտէր իսէ տէ, ֆայտէ իթմէզ։

Հալաճեան էֆ. (Սիւրէյա պէյէ).— Այըպ տրը տէյօրսըն...

Սիւրէյա պէյ.— Մաել իֆթիհար թէքրար իտէրիմ, պէօյէ հայլէր աեբպ տրը։

Հալաճեան էֆ.— Էտէպսիզլիք իտիւօրսուն։

Սիւրէյա պէյ.— Էտէպսիզ տէ սէն սին, ալչագ տա սէն սին. քէօբէք տէ սէն սին։ (Կիւրիւլթիւ։)

Սէյլէր.— Բէյիս պէյ, տախիլի նիզամնամէյի իճրա իտին։

Հալաճեան էֆ.— Ժուրնալճը...

Սիւրէյա պէյ.— Պէն ժուրնալճը տէյիլիմ. նամուսալը պիր ատամիմ. ալչա՛գ, նամուսսո՛ւզ, քէօյլերի եագտըղընըզ, մէմլէքէթլէրի եըգտըղընըզ եէթմէօրտա, թագրի՞ր տէ մը վէրիեօրսունուզ... (Տէհշէթլի կիւրիւլթիւ)։

Նազըմ պէյ (Սըղերդ).— Բէյիս պէյ, տախիլի նիզամնամէյի թաթպիզ իտին։

Սիւրէյա պէյ.— Տախիլի նիզամնամէյի ալըն տա... (կիւրիւլթիւ)։ Պէօյլէ պիր մէճլիստէ տէվամ իթմէյի ասլիք ատտա իտէրիմ։ Իմտի պու կիւնէն իսթիֆամը վէրիրիմ։ (Մէրքէզտէն ալգըշլար վէ կիւրիւշլեր։)

Նազըմ պէյ (Սըղերդ).— Տէ՛ֆ օղ, քէօբէք...

Սէյլէր.— Գապո՛ւլ...

Բիզա պէյ (Պրուսա).— Իսթիֆա իտէն ատէմ պուրատտա տուրմազ։

Պապանզատէ Հագգը պէյ.— Մէրա օլան ատէմ սէօզիւնիւ եաբար։

Բէյիս.— Քէնտիսինէ թարաֆը րիւասէթտէն սէօզ վէրիլմէյէն վէ էվվէլքի ճէլսէլէրտէ տէ հագգընտա վագը օլան իսթարլարա էհէմմիյէթ վէրմէկէրէք ըֆիգէրինտէն պիրինի թահդիր իտէն Սիւրէյա պէյէ էվվէլ պէ էվվէլ թաղպիհ ճէզասընը, վէ Հալաճեան էֆ. հագգընտա տախի, տախիլի նիզամնամէնին թաթպիգինի թալեպ իթիրկի հալտէ, պէքլէմէքսիզին անի հօրտա ճէվապ վէրտիկի իչին, տախիլի նիզամնամէ ահքտամընը թէրայէ մէճպուրրտ։ Էկէր թէպրիէյի գիմմէթ իչին սէօզ իսթէրլէրսէ, սէօյլէսինէր։ (Կիւրիւլթիւ։)

Հալաճեան էֆ.— Տախիլի նիզամնամէ ահքտամընը ումումի մէպուսլար հագգընտա իճրա իթմէք լազըմ տրը. լաքին ատալէթտէն այրըլմամալը։ Պիզ, պազը արգատաշլարրմըզ իլէ պիրլիքտէ մէմլէքէթին սէլամէթինի թէէմին մագսէտլէ ըրեասէթէ պիր թագրիր վէրտիք։ Պու թագրիր հագգընտա ըրէֆիզլէրիմտէն պիրի «սեբեպ տրը» տէտի վէ մէնսուպ օլտըղըմ ֆըրգահա խիթապէն պազը թահդիրամիզ սէօզլէր սէօյլէտի։ Պունուն իւզէրինէ տախիլի նիզամնամէնին թաթպիգինի ըէյիստէն ըէճա իթտիմ վէ պու թալեպինի իւչ տէֆա թէքրար իյլէտիմ։ Էկէր ըէյիս պէյ տախիլի նիզամնամէյի տէրհալ իճրա իթսէ իտի, օ սէօզլէր պանա խիթապ իտիլմէզ իտի. պէն տէ, էմին օլտուղըմվէ հէր տագրգա իսպաթընա մըգթէտիր պուլունտըղըմ չէյլէրի սէօյլէմէյէ մէճպուր օլմազ իտիմ։

Շահին պէյ.— Զօղ իլէրի կիտիեօրսուն։ (սէյլէր։)

Հալաճեան էֆ.— Պէն՝ հարաքեաթըմընն հէր տագրգասընը թէնգիտատա (գրիթիգէ) արզ իթմէյէ հազրըմ։ Սաիրլէրինտէ քէնտի մագիլէրի հագգընտա այնի չէյի եաբապիլմէյէրինի թէմէնի իտէրիմ։

Սէյլէր.— Պրավո՛, պրավո՛...

Հալաճեան էֆ.— Իւչ տէֆա ըէյնէ արզ իթտիկիմ թալեպսիզ իճրա իտիլսէ իտի, ազդըմը պիլէ աչմազ վէ ատալէթի պէզզաթ իճրա իթմէզ իտիմ։ Թէքմիլ մէճլիսի թահդիր իթմիշ օլան պիր քիմսէ իլէ ըէյիս պէյին տախիլի նիզամնամէյի իճրա իթմէտիկինի կէօրմէքլէ, օ թահդիրէ ճէվապ վէրմիշ օլա՝ տիկէր պի՛ր քիմսէ հագգընտա նիզամնամէնին այնի սուրէթտէ իճրասը գապի՛լ մի՛ տիր։

Սէյլէր.— Հագարէթէ մուգաֆէլէ իթմէք մէշրու տրը։

Ճավիտ պէյ.— Մուգաֆէլէյէ հագգը վար իտի։

Բէյիս պէյ՝ սէօզ վէրմէք իւզրէ Սիւրէյա պէյի արամըշ իսէ տէ, միւտաիլէյէ պու էնտատէ մէճլիս տաիրէսինտէն սիչարը չըգմըշ օլտուղընտան, տախիլի նիզամնամէնին թաթպիգ ճէզասընա տաիր օլան 90ընճը մատտէսինի օգունմըշ տրը։

Պապանզատէ Հագգը պէյ.— Տիդգաթ պուեուրուն քի, Սիւրէյա պէյ՝ պիր չօղ քիշիյէ թէճավուզ իթտի, Հալաճեան էֆ. իսէ, պիր քիշիյէ։

Նազըմ պէյ.— Թաղպիհ ճէզասը իլէ իքթիֆա իտիլմէմէլի։

Բէյիս.— Էկէր թաղպիհ իչին վէրիլէն զարարա մուխալիֆէթ իտէրսէ, մէճլիսէն թարա իտիլիր։

Մէճլիս, պէօյիւք պիր էքսէրիյէթլէ, Սիւրէյա պէյ հագգընտաքի թաղպիհ ճէզասընը գապուլ իթմիշ, վէ Հալաճեան էֆ.նին քէնտինի թէպրիէ իչին միւտաֆասընը հագգը պուլմըշ տրը։

Պատէհու իսթիյզահ թաղրիրի գուրաեա գօնուլուպ, էլլէր գալտըրըլարագ գապուլ օլունտրգասան սօնրա, հարպիէ նազըրընը մէճլիսէ տավէթ իչին, գարարը մէզքուր քէնտիսինէ պլիտիրմիշ տիր։ Միւշարիլէյէ, ճէվապէն կէօնտէրտիկի թէզքիրէտէ, զաեէթ մուհիմ մէսէլէլէր իչին թօրլանմըշ օլան Մէճլիսի վիւքէլատա պուլունտըղընը, վէ քէնչէնպիհ կիւնիւնտէն էվվէլ Մէճլիսի մէպուսանա կէլէմէյէճէկինի պիլտիրմիշ տիր։

Մէճլիս, պու խուսուսատա ուզուն ուզատիյէ միւզաքէրէյտէն սօնրա, Նազըմ բաշանըն, բազար իրթէսի (կէչէն) մէճլիսէ կէլմէսինէ պէօյիւք պիր էքսէրիյէթլէ

մոլորան։ Ամա հարկավոր է գործածել հեղինակ 5-10 տարի հետզհետ տարան։ Դա իսկ հարկավոր ենք հրամայում վարվարդը հայոցմէջ ելմիկ ամենայն հիանալի հանգամանքներ։ — Ամա հարգելի տարաղաղ դարձիկներ Ժամանակ մը ։ Ամա մի 6 տարի է։ Ամենայն ինչ ։ Ամիսով տարվա հիսուն տարի, Ամա ինչ տարվա ելիցիտ տարի։ Ամա հարցանեն ։ Ամենայն ինչ ։ Ամենայն ինչ ։ Ամենայն ինչ

սիյէ թաագիսկ վէ մահվ իթմէքտէն իսարէթ տիր։ Շիտաի Մէճլիսի մէպուսան ալէհինէ չըզարագ, Գանունը Էսասիյի վէ քեսֆիֆէյի զավանիյնի սեաղ ալթընա ալարագ, Մէճլիսի ֆէսխ իթմէք խոթէհար։

«Հիչ չիւպհէ կօգ տըր քի, հիւքիւմէթ, Մէճլիսը մէպուսանը ֆէսխ եախօտ սէտտ իթտիքտէն սոնրա, անի եօլտա տէվամ իտէնէք, վէ Պապը Ալիսէ մէվճուտ օլան վէ սիւնկիւլերին թէհտիտլերի ալթընտա իճրաի հիւքմ իտէն իտարէյի էօրֆիէյի իպգա իյլէեէնէք տիր։ Իթթիհատ գլիւպէրի զոթէն թահթը մուհասէրէյէ ալընմըշ վէ սօգագլար ասքէր վէ ժանտարմալար իլէ տօլմուշ տըր։

«Իթթիհատ վէ Թէրագգընըն էն պէօյիւք ճիւրմիւ, սապգ ըէժիմ ատամլարընը ճէզալանտըրմամասը, վէ հաեաթլարընը, մալէրինի քէնտիլէմինէ պրագմասը օլմուշ տըր։ Պու սէպէպլէ Իթթիհատ՝ պու կիւնքի հալէ լաեըգ պուլունմըշ տըր։ Պէլքի տէ, պու ատէմլէր, ահան վէ վիւքէյա աղալըրընա թայինի օլունմագ իչին Սթամպօլա կէթիրիլիեօրլար։

«Լաքին երպապը նամուս պունա միւսաատ իթմէէճէքլէր տիր։ Իթթիհատ վէ Թէրագգը, պու կիւնքի միւսթէպիտլէր ալէյհինտէ քէմալը չիտաէթլէ մուամէլէ իտէճէք տիր։ Իթթիհատ վէ Թէրագգը՝ Ապտ իւլ Համիտին թէհտիտլէրինտէն պիլէ գօրգմամըշ տըր։ Էկէր վիւքէյա խագանը սապգը տախի թէքրար թախթընա կէթիրիրլէր իսէ, օլ վագթ իչի թէքմիլ իթմիշ օլուրլար։

«Հիւրիւմէթ, Մէճլիսի մէպուսանը պիր տարպէի հիւքիւմէթ իլէ տաղըթմագ իչին, Անանդն մուավէնէթինէ միւրաճաաթ իթմիշ տիր։ Լաքին Մէհզիհի մէպուսան, դայրը մեշրու վէ մուխալիֆը Մեշրութիյէթ պիր հիւրիւմէթ իթաաբ իթմեհեճեհ տիր։»

. . . . . .

(Ճավիտ պէյին նութգը, պու զէմինէ տէվամ իտիպ, նէթիճէտէ, միւտաիլէյին թալէպի մուճիպլինճէ, հէյէթը վիւքէլաա ատէմը իթիմատ գուրասը վէրիմիշ։ Վէ մէճլիս, բիեաէթ թարաֆընան վագը օլաճագ տավէթ կիւնիւնէ գատար իճթիհալարընը թէէիրէ դարար վէրմիշ տիր։)

*** «Էվվանթ Հէրալտ»՝ Ճավիտ պէյին պու նութգընը հէյէթը վիւքէլաա պուրունմըշ օլան պիր զաթա հագրշարմաեարագ, մուտխէզէ իթմիշ տիր։

=×=

ՄԷՃԼԻՍԻ ՄԷՊՈՒՍԱՆԸՆ ՍԷՏՏԻ

(Գարանանաը)

Էվվէլքի կիւն սաաթ 1տէ, սատրազամ բաշա, Մէճլիսը մէպուսան տաիրէսինէ կէլմիշ տիր։ Մէպուսլարը իճթիհայէ տավէթ իչին տերհալ չընդըրագլար չալընմըշ իսէ տէ, եալընըզ 11 նէֆէր մէպուս պու տավէթէ իճապէթ իթմիշլէր տիր։ Ըէյիս վէ տիկէր մէպուսլար էվվէլճէ կիթմիշլէր տիր։

Սատրազամ բաշա, քիւրսիյէ չըգարագ, պապը իլզանթաան սոնրա, Մէճլիսի մէպուսանընն գաբանմասընա սաէր չէրէֆասը օլան սիթիէքի իրատէի սէնիէյի օգումըշ տըր։

«Սահտ բաշա գապինէսիյէ Հէյէթը մէպուսան արասընտա Գանունը Էսասի թատիլաթընտան տօլայը թէհատիւս իտէն իսթիլաֆ իւզերինէ, Մէճլիսը մէպուսանընն ֆէսխի ճիհէթիյէ, ապա նէսիտէն ինթիխապ օլունուպ, 5 նիսան 328 թարիխինտէ իճթիմա վէ մուճիպը իսթիլաֆ օլան մատտէ հագգընտա Գանունը Էսասինին 35ինճի մատտէսի մուճիպլինճէ գարարընը իթա իթմիշ օլան Հէյէթը ճէտիտի մէպուսանընն միւտտէթի մէմուրիյէթի՝ ֆէսխի ինթաճ իտէն իսթիլաֆ հագգընտա սըֆաթը հիւքմիւյէթիյէ պիր ըէյ վէ գարար իթասընա մասսուս վէ միւնհասրը օլուռը՝ Հէյէթը ահանտան Գանունը Էսասիյէ թէվֆիգէն վէ թէֆսիրէն թանզիմ օլունան գարարնամէյէ պէհան օլունմըշ, վէ պու գարարա կէօրէ Մէճլիսը ուժումնին սէտտիյէ, մէպուսանընն ենէիտէն ինթիխապաթընա մուպաշրրէթ օլունմասը ազըմ կէլմիշ օլուռընտան, Մէճլիսը սուժումինին սէտտիյէ, Գանունը Էսասի ահքամընա թէվֆիգէն ինթիխապաթը ճէտիտէնին իճրասընը իրատէ իտէրիմ։ Պու իրատէի սէնիէտիզին իճրասընա սատրազամ մէժուր տըր։»

ՄԷՀԷՄՄԷՏ ՐԷՇԱՏ
ՂԱԶԻ ՍՀՄԷՏ ՄՈՒԽԹԱՐ

21 Շապան 1330

22 Թէմուզ 1328

Իշպու իրատէի սէնիէ ալդ:շլարրա գապուլ օլընմըշ տըր։

Էսատ բաշա.— Իշթէ պէօյլէ, դայրը մէշրու պիր մէճլիս աէվամ իտէմէզ։ Ֆէսխինի քէմալը չիւքրան իլէ ալգըշլարըզ։

***

ՀԷՅԷԹԸ ԱԵԱՆՏԱ

Սատրազամ բաշա, Մէճլիսը մէպուսանտան սոնրա, Ահան մէճլիսինէ կիտիպ, օ կիւնիւ եէվմը իճթիմա օլմատըզընտան, ըէյիս իլէ պիրլիքտէ անճագ 4-5 ազա հալը օլտուղը հալտէ, իրատէի սէնիէյի օգումըշ վէ եալընըզ Մանուկ էֆ. Ազարեան թարաֆընտան ըէֆ իտիլէն «Բատիշահըմ չօգ եաշա» ավազէսիյէ, հէր չէյ իսթամ պուլմըշ տըր։

=×=

ՄԷՃԼԻՍԻ ՎԻՒՔԷԼԱ

Վէ ԻՏԱՐԷԻ ԷՕՐՖԻՑԷ

Մէճլիսի վիւքէլա, բազար իրթէսի ադշամը սաաթ 2.30ա սատրազամընն թահթը բիասէթինէ իճթիմա իտիպ, 7.30ա գատար միւզաքէրաթա աէվամ իյլէմիշ տիր։ Պու իճթիմատա «Տէրիսաատէթ վէ պիլատը սէլէսէտէ սիւքիւն վէ ասաիշին պիր գաթ տահա թազվիյէսի զըմընընտա, հիսս իտիլէն լիւզում իւզերինէ, Պայրամընն 4-իւնճիւ կիւնիւ ազշամընա գատար տէվամ իթմէք իւզրէ իտարէյի էօրֆիէյնին թէէսիսինէ գարար վէրիլմիշ տիր։» (Պու գարար՝ պա իրատէի սէնիէ թասդիգ պույրուլմըշ վէ նէշր օլունմըշ տըր։)

Մէճլիսը մէպուսանընն գաբանմասըյլա նէնի ինթիխապաթա իճրա օլընաճաղընը վէ Նոյ. 1տէ իճթիմայէ պաշլանաճաղընը միւթէզամանն օլան իրատէի սէնիէ՝ մագամը Սատարէթտէն հէր թարաֆա թէպիդ, վէ հիւքիւմէթճէ հէր տիւրլիւ թէտապիր նազարը տիգգաթա ալընարագ, մէվգիի իճրայէ վագը գարարլաշտըրըլմըշ օլարընտան, հէր ֆէրտին քէմալը սիւքիւն վէ ինթիզամը թամ տահիւսինտէ իշ վէ կիւճէրինյէ իշթիրալ իթմէլէրի խուսուսընընդ՝ Բրէշթինատա պուլունան Հէյէթը թագդիգ թարաֆընտան Արնավուտ Էֆէնտիսինէ խիթապէն պէհանամէ իլէ նէշր վէ իլան իտիլմէսինին՝ մէգքիւր հէյէթէ պիլտիրիլմէսի թէզէքքիւր օլունարագ, իճապը իճրա օլունմըշ տըր։

=+=

ԽԱԹԸ ՀԻՒՄԱԵՈՒՆ

Բազար իրթէսի կիւնիւ թարաֆը Շահանէտէն Պապը Ալիյէ պիր խաթը Հիւմաեուն կէօնտէրիլմիշ, վէ սատրազամ բաշա՝ վիւքէլայը վէ պապը զէվաթը տավէթ իթմէքլէ, օգունմըշ տըր։ Պունտա, Մէճլիսը մէպուսանընն գաբաթըլմասը հագգընտաքի իրատէի սէնիէնին օգումասը իչին վագըթ թայինի օլումըշ օլտուղը հալտէ, Մէճլիսի մէպուսանընն էվվէլճէ իճթիմա իլէ, Հէյէթը ահանդն Գանունը Էսասի մուճիպլինճէ հայիզ օլտուղը հագգը թէֆսիրէ իթիրազ, վէ հէյէթը վիւքէլա հագգընտա ղընտալէն ինթիխապը գարար իթմիկի՝ մէպուսան ըէիսի սապգը թարաֆընտան պիլտիրիլիպ, մուխալիֆը գանուն վէ մէշրութիյէթ օլան պու հարէքէթին՝ նէզտը Շահանէտ թէէսսիւֆիւ մուճիպ օլտուղը պէհան, վէ հէյէթը վիւքէլահա իթիմասը Շահանէտէրի վէ միլլէթին տէ էմնիյէթի օլտուղը տէրքեար պուլունտուղը պէհան խիլէրէք, Նոյեմբերին իպթիտասընտա Մէճլիսի ումումի քիւշատ իտիլմէք իւզրէ, մէպուսան ինթիխապաթը ումումիէսինին գանունը մախսուսը մուճիպլինճէ, հէր տիւրլիւ միւտահէլաթ, թազիգաթ վէ սուի իսթիմալաթտան ազատէ պիր սուբէթէ թէէմինէն լազըմ կէլէն թէտապիրէ խասնէթէն ինթնա խիլմէսի՝ վիւքէլանընն հասիյէթը վաթանբէրվէրանէսինտէն պէքլէնմէկի իշար պույրուլմըշ տըր։

=×=

ԽԱԼԻԼ ՊԷՑ ՍԷՐԱՑԸ ՀԻՄԱԵՈՒՆՏԱ

Մէճլիսի մէպուսան ըէիսի սատրազամ Խալիլ պէյ, բազար իրթէսի կիւնիւ էօյլէ թաամընը, սէրայտա, պաշ մապէյնճի պէյ իլէ պէրապէր իյլէսիքտէն սոնրա, հուզուրը Շահանէյէ գապուլ օլունմայը արզու իթմէքլէ, քէնտիյէ խաբիրայը Շէհրիեարիյէ արզ խիլմիշ, վէ Զաթը հազրէթը Բատիշահի՝ Թօր գաքու սէրայընա կէթմէք իւզրէ օլարգալարընտան, Խալիլ պէյին պիր ակեէճէկի վար իսէ, մէճլիսի վիւքէլաա իֆատէ իյլէսէսինի էմր ու ֆէրման պուեեուրմուշ տըր։

Խալիլ պէյին հուզուրը Բատիշահիյէ գապուլ պույրուլմամասընտան տօլայը սապգը մէպուսանտան պազըլարը Զաթը Շահանէյէ պիր թէլէկրաֆնամէ քէշիաէ իթմիշլէր իսէ աէ, Զաթը հազրէթը Շէհրիեարի՝ մէգքիւր թէլէկրաֆնամէյի՝ տախի գապուլ պուեեուրմամըշլար տըր։

=+=

ՕՍՄԱՆԼԸ ՎԷ ԳԱՐԱՏԱՂ ՀՈՒՏՈՒՏԸ

Իւսկիւպ, 3 օգստ. —Ալթը պին Գարատաղը իլէ Մալիսօրլար՝ Սէլիմրէ իլէ Մայգօվայ իւզերինէ հիւճում իտէրէք, մահէլլէրի գարագօլարընը թախրիպ իթմիշլէր տիր։ Բակօվա էհալիսինէ Օսմանլըլար թարաֆընտան սիլահ վէրիլմիշ վէ տէրհալ ատսիրը մուավինէ կէօնտէրիլմիշ տիր։ Էօյլէտէն սոնրա սաաթ 1տէն պէրի, Գարատաղ հուտուտընընդ պօյընտա Գօլաշին ճիհէթինտէ ումումի տուրէթտէ թիվֆէնք աթէշի իճրա օլունուեօր, վէ չիտաէթլի միւսատիմլէր վուգուս կէլիեօր։

Օսմանլը ժամանընընդ պու թէլէկրաֆընտան անլաշըլըեօր քի, Գարատաղ հուտուտը իւզերինտէ գանը գավկալար վուգուս պուլմըշ տըր։ Պունլար, վէխիմ ալէտամէթլէր ատա իտիլմէքտէ տիր։ Խուսուսիյէ հուտուտատա պուլունան Մալիսօրլար տախի՝ Գարատաղըլարա պիրլէշմիշլէր տիր։ Պու հատիսէլէրէ նէթիճէ վէրիլմէսի իշին Գարատաղ հիւքիւմէթի նէզտինտէ թէշէպիւսաթը լազըմէյի իճրա իթմէք իւզրէ, Զէթինէ Օսմանլը սէֆիրի Ալիֆէտ Բիւսթէմ պէյէ Պապը Ալիսէն թալիմաթ վէրիլմիշ տիր։ Պունտան պաշգա սէֆիրի միւշարիլէյ Սէլիմիէ վէ Մայգօվայ գարագօլարընը իշղալ իթմիշ օլան Գարատաղըլարընն օրալարտան թէպիտինի վէ էմսալինէ իպրէթ օլաճագ սուբէթտէ թէէիսիլինի՝ միէսսիր սուբէթտէ թալէպ իտէճէք տիր։ Զէթինէ սէֆիրինտէն իսարիճիէ նազըրընընդ թէլէկրաֆնա հէնուզ պիր ճէվապ կէլմէմիշ տիր։

*** Բազար իրթէսի կիւնիւ մէճլիսը վիւքէլաա, պու հատիսէլէրէ տաիր Ալմանիա վէ Ավսթրիա սէֆիրլէրի թարաֆընտան Զէթինէտէ վուգուս պուլան թէշէպիւսաթ հագգընտա Պէրլին վէ Վիէնա սէֆիրլէրինտէն կէլէն թէլէկրաֆլար իւզերինէ թաամիի էֆքիար իտիլմիշ տիր։

*** Գարատաղըլարընը թէարրուզը պէօյիւք էհէմմիյէթ ալընօր։ Զէթինէ Օսմանլը սէֆիրի Գարատաղ հիւքիւմէթինէ չէտչիտէն սոնրա սաաթ 1տէն պէրի, Գարատաղ հուտուտընընդ պօյընտա Գօլաշին ճիհէթինտէ ումումի տուրէթտէ թիվֆէնք աթէշի իճրա օլունուեօր, վէ չիտաէթլի միւսատիմլէր վուգուս կէլիեօր։

Օսմանլը ժամանընընդ պու թէլէկրաֆընտան անլաշըլըեօր քի, Գարատաղ հուտուտը իւզերինտէ գանը գավկալար վուգուս պուլմըշ տըր։ Պունլար, վէխիմ ալէտամէթլէր ատա իտիլմէքտէ տիր։ Խուսուսիյէ հուտուտատա պուլունան Մալիսօրլար տախի՝ Գարատաղըլարա պիրլէշմիշլէր տիր։ Պու հատիսէլէրէ նէթիճէ վէրիլմէսի իշին Գարատաղ հիւքիւմէթի նէզտինտէ թէշէպիւսաթը լազըմէյի իճրա իթմէք իւզրէ, Զէթինէ Օսմանլը սէֆիրի Ալիֆէտ Բիւսթէմ պէյէ Պապը Ալիսէն թալիմաթ վէրիլմիշ տիր։ Պունտան պաշգա սէֆիրի միւշարիլէյ Սէլիմիէ վէ Մայգօվայ գարագօլարընը իշղալ իթմիշ օլան Գարատաղըլարընն օրալարտան թէպիտինի վէ էմսալինէ իպրէթ օլաճագ սուբէթտէ թէէիսիլինի՝ միէսսիր սուբէթտէ թալէպ իտէճէք տիր։ Զէթինէ սէֆիրինտէն իսարիճիէ նազըրընընդ թէլէկրաֆնա հէնուզ պիր ճէվապ կէլմէմիշ տիր։

*** Բազար իրթէսի կիւնիւ մէճլիսը վիւքէլաա, պու հատիսէլէրէ տաիր Ալմանիա վէ Ավսթրիա սէֆիրլէրի թարաֆընտան Զէթինէտէ վուգուս պուլան թէշէպիւսաթ հագգընտա Պէրլին վէ Վիէնա սէֆիրլէրինտէն կէլէն թէլէկրաֆլար իւզերինէ թաամիի էֆքիար իտիլմիշ տիր։

*Գարատաղըլարընը թէարրուզը պէօյիւք էհէմմիյէթ ալընօր։ Զէթինէ Օսմանլը սէֆիրի Գարատաղ հիւքիւմէթինէ չէտչիտէն սոնրա սաաթ 1տէն պէրի, Գարատաղ հուտուտընընդ պօյընտա Գօլաշին ճիհէթինտէ ումումի տուրէթտէ թիվֆէնք աթէշի իճրա օլունուեօր, վէ 48 սաաթա գատար թարզիէ վէրիլմէմիկի թագիրտէ իբի հիւքիւմէթ արասընտաքի մունասէպաթընը գաթի օլընաճաղընը պիլտիրմըշ տիր։

(Պու խապէր թաամիզ օլունմամըշտըր։)

=★=

ԳՕՋԱՆ ՊՕՄՊԱԼԱՐԸ

Գօղանտա բաթլաան պօմպալար հագգընտա ատիսքի թաֆսիլաթ ալընմըշ տըր։

Յուլիս 19ա, կէճէ սաաթ 3տէ, Գօսօվանդն Գօղանա չէհրինտէ պիրպիրինտէն 5 տաղրգա ֆասլա իլէ իբի պօմպա բաթլաեըշ, 45 քիշի թէլէֆ վէ 180 քիշի, էքսէրիսի խաֆիֆճէ մէճրուհ օլմուշլար տըր։ Հիւքիւմէթ, գարըշրգիզղա մահէա վէրմէմէք իչին տէրհալ թէտապիրը չէպտէ իթթիխազ իյլէմիշ վէ մահէլլինէ պիր հէյէթը թըպպիկ կէօնտէրիլմիշ տիր։ Պիր խանէ՝ մուվագգաթ խասթախանէ իթթիխազ գըլընմըշ տըր։ Պիր չօգ էշխաս, շիւպհէլի օլարագ տէրտէսթ իսիլմիշ վէ խաթինթագ ալթընա ալընմըշլար տըր։ Վուգուտ էֆենտասընա պիր Պուլկար՝ պիր դուսթ էֆենտասընա պիր Պուլկար՝ պիր Իսլամը բէվօլվեր իլէ թէլէֆ իթմիշ տիր։ Ճանի տէրտէսթ օլընմըշ տըր։

Իւսկիւպ, 5 օգստ.— Զէլինգօ հագգընտա սէմբր եոզ իւզերինէ պիր պօմպա բաթլամըշ վէ 4 վալոն բարչալանմըշ տըր։

=×=

ՄՈՒՀԱՐԷՊ

Տախիլի ահվալիմիզ իլէ մէշղուլ օլընտրզը սրրատա, զալիպա Իթալիա հիւքիւմէթիյլէ մէվճուտ օլան մուհարեպէյէ վէ իթթիֆաքա տա նէթիճէ վէրիլմէք իւզրէ, տօղրուտան եախօտ տօլայսըզլա մուխապերաթ իճրա խիլմէքտէ օլարզը, հաթթա պու մուխապերաթըն պաշա չըգմագ իւզրէ պուլընտրզը՝ ալընան պաղը թէլէկրաֆպարտան անլաշըլըեօր։

=—=

ԱՆԱՏՕԼԸՏԱ ԱՍԱԻԵ

Անատօլըտա ատաիշին մուհաֆազասը իչին թէատպէրը չէտիանէն իթթիֆատը գրմընընտա Հարպէյ նէզարէթինէն էվամիրը գաթիէ վէրիլմիշ վէ ճիւզի պիր գարարզըզըգ վուգուճինէ մէսուլ օլաճագլարը՝ քեսֆիֆէյի գօմանտանլարա պիլտիրիլմիշ տիր։

=+=

ԱՐՆԱՎՈՒՏԼՈՒՂԱՏԱ ՎԱԶԻԹԷԹ

Արնավուտլըղատաքի վազիէթին՝ հիսս օլունաճագ սուբէթտէ էյիկի թէպտիլ հարզը՝ վալիէտէն ալընան թէլէկրաֆարատան անլաշըլըմըշ տըր։

=+=

ՇԱՑԵԱԵՍԱՐ

Մէճլիսի մէպուսան ըէիսը սապգը Խալիլ պէյին աէրտէսթ իտիլտիկի վէ Թալէաթ վէ Ճավիտ պէյլէրին Սթամպուլտան ֆիրար իթթիքլէրի տիւն չայի օլմըշ տըր։

—⊸§⊷—

ՊԷԵԱՆՆԱՄԷ

Իտարէի էօրֆինէ զէմանրնտա մէնիսուօլան մատտէլէր պէր վէճհը տիթի օլուռը ըէմէն իլան օլընմըշ տըր։

1. Իմիրա, զապիթան վէ էֆրատ հագգընտա նութգ իրատ իթմէք։

2. Օրտուէրն լէհ վէ ալէյհինտէ մէգալէլէր նէշր իթմէք վէ խուսուսաթը ասքէրիկ հագգընտա պէհանը մէլթալէա իյլէմէք։

3. Բօլիս մուտտրիյէթը ումումիսինէ մալիմաթ վէրիլմէքտէպէն, հէր նէվ իճթիմալարտա պուլունմագ, պիլիաստա խէֆի իճթիմալար ատա իթմէք վէ բօլիթիգա ֆըրգալարը գլիպէրինտէ թօքլանմագ։

4. Բօլիթիգա ֆըրգալարընն լէհ վէ ալէյհինտէ սօգագլարտա բրօրականտա հարմագ։

5. Մահիպասը վէ թաղ ու նէշր իտէն չախսըն հիւվվիյէթի հիւքիւմէթճէ մուայէնէ օլմատըզը հալտէ, ահվալը հազրէրի մէմլէքէթի իլէ տէվլէթին բօլիթիգասը հագգընտա, վէլեվ միւսայիտ օլսուն, իլանաթ թաղ վէ թէվզի իթմէք վէ տիվարտա խուսուսաթը մէղքիւրեյէ այիտ եաֆթա թաամիզ իյլէմէք։

6. Հիւքիւմէթ թարաֆընտան էմր վէրիլմէսինճէ իլավէ նէշր իթմէք։

7. Մէյխանէ վէ պիրախանէլէրի, կէճէ ալաֆ. սաաթ 1տէ գարամամագ։

8. Լօգանթալարընա գանվէ դրաաթխանէլէրի՝ կէճէ ալաֆ. սաաթ 12տէ աչըգ պուլունտըրմագ։

9. Կէճէլէրի ալաֆ. սաաթ 12տէն սոնրա սօգաղա չըգմագ. անճագ մաաղլարէթը մէշրուա ղուհորինտէ պէքճիրէր վարթաասըյլա հէման էն եագրն բօլիս մէվգիինէ վէ եա տահմա տէվր ու թէֆթիշտէ պուլունան տէվրիե գոյլարընա միւրաճաաթ իտիլէրէք, հիւվվիյէթին թայինինտէն սոնրա, միւսաատէի մախսուսէ իսթիհսաղի իճապ իտէր։

10. Սօգաղլարտա խալգը հէեէճանա վէրէճէք սուբէթտէ գօչմագ վէ նաարա աթմագ։

11. Սիյահ աթմագ վէ բուխաթը բէսմիէսիզ սիյահ թաշըմագ վէ ֆիչէնք էնտախթ իթմէք։

Ճէպէլի Լիբանանտա Տար էլ Գամար նամ մահէլլէ, մութէասարրֆին եապլըգ իգամէթկահը օլան գոնաղին միւթէմիլաթընտան պուլունան էպլինա վէ պարութ տէբօրընտան պիր բաթլաեը վուգու պուլարագ, մէղքիւր ակրոտաքի էշնա քիսմիլէն միհթիէրէգ օլմուշ, գոնագ խայլի խասարա ուղրամըշ վէ հիվար էպնիյէ սագթալանմըշ տըր։ Թէլէկրաֆխանէ տախի սագթալանարագ, թէլէկրաֆ մուամէլաթը տուրմըշ տըր։ Էնգալ ալթընտան 4 քիշինին նաշը չըգարըլմըշ տըր։

Պու ֆէլաքէթին սէպէպլէրի հէնուզ անլաշըլամամըշ տըր։

Էվվէլքի կէճէ, Շիշլիսէ, Տէրէ սոգաղընտա Շուբրի տէվլէթ ազայը սապգասընտան Բիզա պէյին խանէսինտէն հարիգ զուհուր խէրէք, մէղքիւր գոնաղ միհթիէրէգ օլմուշ տըր։

Սահիպի իմթիեազ վէ միւտիրի մհսուլ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՕԼԱՅԵԱՆ

Պէյօղլու Ճատտէի Բէպիր Թագսիմ Ն. 65